

V archeologických pramenech se projevil také odraz následného vývoje, kdy objekty středověkého opevnění ustupují zástavbě. Fortifikační systém jako celek, včetně bastionového pásu, zanikl v průběhu 19. století, především však od jeho druhé poloviny po císařském rozhodnutí o zrušení statutu uzařveného města. Byla budována moderní zástavba a uliční síť až do podoby známé z dnešních dnů. Zřejmě s tímto stavebním horizontem můžeme spojit dokumentované segmenty dvou jam na hašení vápna. Město bylo vybaveno kanalizací, kterou v nejstarší fázi tvořila síť cihelných štol a šachet, jež jsou poměrně často zachycovány při stavebních zemních pracích.

Předmětný výzkum završil výsledky starších archeologických počínů a také dalších akcí, které se zde uskutečnily v průběhu jeho realizace. Společné vyhodnocení všech získaných informací a jejich konfrontace s výpovědí archivních pramenů přispěje k co nejobektivnější rekonstrukci historicko-topografického vývoje dotčeného území (Zůbek 2022).

Literatura

Zůbek, A. 2022: *Nálezová zpráva o provedení záchranného archeologického výzkumu při stavbě „Brno, Solniční I, Česká II, Opletalova – rekonstrukce kanalizace a vodovodu“*. Rkp. nálezové zprávy, č. j. MTX202200314 [cit. 2023-10-02]. Uloženo: Archiv nálezových zpráv Archeologického ústavu AV ČR, Brno, v. v. i. Dostupné také z: Digitální archiv Archeologické mapy České republiky <https://digiarchiv.aiscr.cz/id/M-TX-202200314>.

Obr. 7. Brno, Komenského náměstí. Na čelbě ražby je patrné vyzdění kontreskarp novověkého příkopu. Foto Archaia Brno z. ú.

Fig. 7. Brno, Komenský Square. The heading shows the counterscarp masonry of the modern-period ditch. Photo by Archaia Brno.

Summary

The archaeological excavation conducted in Solniční, Česká, Opletalova and surrounding streets (Město Brno cadastral area, Brno-City District; Fig. 5) yielded important findings on the medieval fortification and the development of the modern-period built-up areas. We obtained new information on the defensive wall and its two towers, Zwinger, ditch, Veselá Gate, its barbican with a ditch and a tower built into the Zwinger (Fig. 6). The relics of the modern-period construction activities were represented by the segments of bastions in the western part of the excavation site, bridges over the fortification ditch and the Zwinger ditch (Fig. 7). The geological survey was also carried out at the site.

Antonín Zůbek

Brno (k. ú. Město Brno, okr. Brno-město) Ul. Solniční č. p. 15, parc. č. 596/2.

Vrcholný středověk – novověk. Město. Jiná evidence. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: dočasně Archaia Brno z. ú.

Lokalizace: WGS-84: 49.1963961N, 16.6048228E

Archeologický výzkum byl realizován v souvislosti se stavbou „Brno, Solniční 15 – podzemní chodba“. Jeho provedení zajistila společnost Archaia Brno z. ú. (akce č. A22/2022), terénní část výzkumu se uskutečnila v dubnu 2022. Chodba byla naplánována jako spojnice sklepních prostor objektu Solniční 15 (Hotel Slavia) s interiérem středověké bašty, tzv. Weisser Pulwer Thurm (obr. 8).

Bašta byla v 15. století vsazena do parkánové hradby v severozápadním ohybu hradebního pásu a měla půlválcový tvar. Ikonografickým materiálem je zachycena od poloviny 17. až do 1. poloviny 19. století. Interiér bašty byl dokumentován v roce 2002 v rámci projektu „Sanace brněnského podzemí“ (Merta, Zůbek 2003). V roce 2020 a 2021 byl sledován základ severní části bašty, narušený raženým výkopem kanalizace (Zůbek 2022).

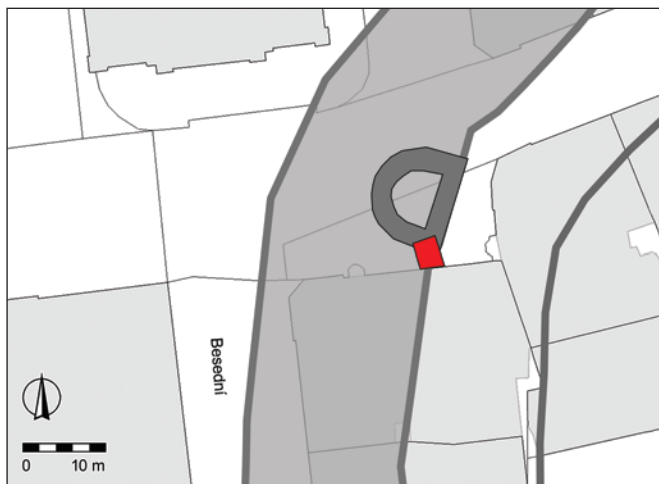
Archeologický výzkum potvrdil, že bašta byla přizděna k eskarpě městského hradebního příkopu. Eskarpa měla středověký charakter, později byla upravena. Úroveň geologického podloží byla zaregistrována v hloubce 3,8 m (217,9 m n. m.). Narušeno bylo jámou neznámé funkce. Její výplně obsahovaly víceméně jen materiál z podložních vrstev. Teoreticky je možné uvažovat o pravěkém stáří jámy, pravděpodobněji však náleží až období středověku. Snad by mohlo jít o hliník. Následovala planýrka vytěžené zeminy. Stratigraficky mladší byla další jáma neznámé funkce. Datovat ji lze obecně do období středověku a novověku (AMČR).

Literatura

AMČR: Záznam M-202201324 [cit. 2023-10-02]. Archeologická mapa České republiky.

Merta, D., Zůbek, A. 2003: *Sanace brněnského podzemí blok 44b*. Rkp. nálezové zprávy, č. j. MTX 200401851 [cit. 2023-10-02]. Uloženo: Archiv nálezových zpráv Archeologického ústavu AV ČR, Brno, v. v. i. Dostupné také z: Digitální archiv Archeologické mapy České republiky <https://digiarchiv.aiscr.cz/id/M-TX-200401851>.

Zůbek, A. 2022: *Nálezová zpráva o provedení záchranného archeologického výzkumu při stavbě „Brno, Solniční I, Česká II, Opletalova – rekonstrukce kanalizace a vodovodu“*. Rkp. nálezové zprávy, č. j. MTX202200314 [cit. 2023-10-02]. Uloženo: Archiv nálezových zpráv Archeologického ústavu AV ČR, Brno, v. v. i. Dostupné také z: Digitální archiv Archeologické mapy České republiky <https://digiarchiv.aiscr.cz/id/M-TX-202200314>.

Obr. 8. Brno, Solniční 15. Šedě vyznačen rekonstruovaný průběh středověkého opevnění (hradba, příkop včetně Weisser Pulwer Thurm), červeně sledovaný výkop. Archaia Brno z. ú.

Fig. 8. Brno, 15 Solniční Street. Reconstructed course of a medieval fortification (wall, ditch, Weisser Pulwer Thurm) is marked in grey, the excavated trench is in red. Archaia Brno.

Summary

The archaeological excavation in Solniční Street (Město Brno cadastral area, Brno-City District) was carried out in connection with the construction of a corridor connecting the cellars of a building at 15 Solniční Street (Slavia Hotel) with the interior of the medieval fortification tower known as Weisser Pulwer Thurm, which was built into the Zwinger in the 15th century (Fig. 8). Two stratigraphically earlier pits of unknown function (one of them could possibly serve as a clay pit) were documented at the site too.

Antonín Zůbek

Brno (k. ú. Město Brno, okr. Brno-město)

Ul. Veselá, parc. č. 593/1.

Vrcholný středověk – novověk. Město. Jiná evidence.

Záchranný výzkum. Uložení nálezu: dočasně Archaia Brno z. ú.

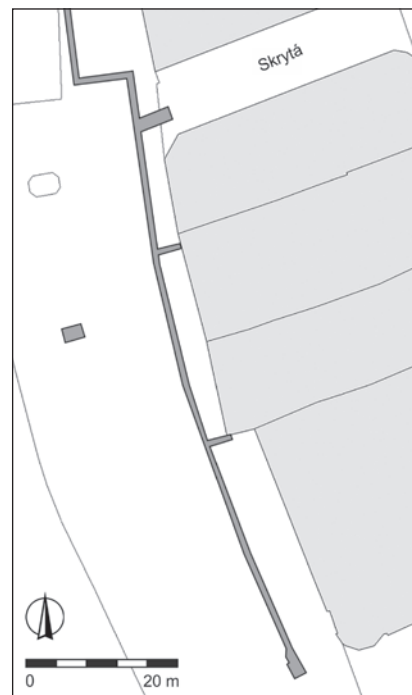
Lokalizace: WGS-84: 49.1953919N, 16.6061236E

Archeologický výzkum byl realizován v souvislosti se stavbou „REKO MS Brno – Veselá“ (obr. 9). Jeho provedení zajistila společnost Archaia Brno z. ú. (akce č. A33/2022), terénní část výzkumu se uskutečnila od května do srpna 2022.

Ulice Veselá představovala spojnicí Rybného trhu (*forum Piscium*, dnes Dominikánské náměstí) s Veselou bránou a bývala označována jako Zadní Veselá (*Hintere Fröhlicher Gasse*), aby byla odlišena od Přední Veselá (dnes České) ulice, která také vycházela z Veselé brány, ale směřovala na Dolní trh (*forum Inferius*, dnes náměstí Svobody). Západní linii Veselé ulice tvořila průčelí domů, stojících v čele parcel vyměřených mezi ulicí a hradebním okruhem, městiště při východní linii ulice byla orientována k České ulici a k náměstí Svobody.

V jižní části staveniště (od Středovy po Skrytou ulici) byly dokumentovány tři profily, které reprezentují skladbu archeologických terénů dotčených zemními pracemi stavby. Hloubka výkopů se pohybovala v rozmezí 1,3 až 2,1 m (úroveň 214,95 a 216,23 m n. m.). Žádný z nich nedosáhl geologického podloží.

Profil v prostoru Veselé ulice před domem č. 161/10 zachytil uložení, jejichž přesná interpretace nebyla zcela jasná. Lze je označit za odpadní vrstvy. Představují nárůst terénu v prostoru někdejší ulice, zřejmě v období středověku. Profil na Skryté ulici při křižovatce s ulicí Veselou dokumentoval souvrství tvořené především střídajícími se vrstvami odpadního charakteru a šterkovými úpravami povrchu komunikace. Můžeme je datovat do středověku. Reprezentují nárůst terénu v prostoru uličky propojující Zadní a Přední Veselou ulici. Profil v prostoru chodníku při západní hranici Veselé ulice naproti domu č. 164/14 zachytil vrstvy, které vznikly na parcele asanované zástavby vázané na západní linii Zadní Veselé ulice. Nejstarší vrstva představovala zřejmě planýrku dřevohliněné stavby, jež zanikla požárem. Následovala odpadní vrstva či navážka a dále uložení, kterou je možné označit za planýrku neshořelé dřevohliněné konstrukce. Situace pocházejí pravděpodobně z období středověku. Při profilu byla začištěna zeď náležející někdejšímu domu. Její charakter byl středověký, případně raně novověký (Zůbek 2022).

Obr. 9. Brno, ulice Veselá. Šedě vyznačeny sledované výkopy stavby. Archaia Brno z. ú.

Fig. 9. Brno, Veselá Street. Excavated trenches are marked in grey. Archaia Brno.

Literatura

Zůbek, A. 2022: Nálezořá zpráva o provedení záchranného archeologického výzkumu při stavbě „REKO MS Brno – Veselá“. Rkp. nálezořá zprávy, č. akce A33/2022. Uloženo: archiv Archaia Brno z. ú.

Summary

Three cross-sections recording the archaeological landscape in the area of the former Zadní Veselá and Přední Veselá (today's České) streets, and one of the town's plots along the western edge of Zadní Veselá Street (Fig. 9), were documented during an archaeological excavation in Veselá Street (Město Brno cadastral area, Brno-City District).

Antonín Zůbek